

Wokół barokowego konceptu

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń:

- zna definicję konceptu,
- wymienia środki poetyckie charakterystyczne dla literatury baroku,
- zna głównych przedstawicieli barokowego konceptyzmu.

b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- czytać tekst ze zrozumieniem,
- wyszukać i wyjaśnić środki poetyckie,
- interpretować utwory literackie.

2. Metoda i forma pracy

Praca z tekstem, poszukująca, dyskusja.

3. Środki dydaktyczne

1. Podręcznik do kształcenia literackiego.
2. Materiały przygotowane przez nauczyciela.

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

Nauczyciel wprowadza uczniów w temat lekcji. Prosi o przeczytanie utworu Jana Andrzeja Morsztyna *O swej pannie*.

b) Faza realizacyjna

Prowadzący inicjuje krótką dyskusję, pytając o zakończenie wiersza: czym zaskakuje, co oznacza, jak można je zinterpretować w kontekście całego utworu?

Następnie wyjaśnia, iż taki sposób formułowania puenty określa się mianem konceptu.

Uczniowie zapisują definicję pojęcia w zeszytach.

Koncept – oznacza pomysł. Celem autora jest zadziwienie czytelnika. Koncept może dotyczyć zarówno treści, jak i formy. Często koncept przybierał formę niespodziewanej i zaskakującej puenty. Polski barokowy poeta określił to jako „zgodną niezgodność i niezgodną zgodność”.

Kolejne ćwiczenie ma na celu zapoznanie z głównymi utworami polskich twórców konceptu. Na tablicy umieszcza się ich nazwiska i tytuły wybranych utworów:

Daniel Naborowski: *Na oczy królowny angielskiej*

Jan Andrzej Morsztyn: *O swej pannie, Do tejże*

Jan Andrzej Morsztyn: sonet *Do trupa*

Samuel Twardowski: *Nadobna Paskwalina*

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każda z nich otrzymuje po jednym wierszu do analizy i interpretacji. Prowadzący podaje pytania pomocnicze:

- Jakie środki poetyckie, charakterystyczne dla baroku, zastosowano w wierszu ?
Podaj przykłady, jakie znaczenie mają dla całej kompozycji utworu.
- Jak rozumiesz treść utworu?
- Określ budowę wiersza. Czy widzisz w niej coś niezwykłego?
- W jaki sposób został skomponowany koncept? Podaj jego interpretację.

Następnie zespoły prezentują na forum klasy efekty swojej pracy. Przy omawianiu utworów Morsztyna wprowadza się pojęcie marinizmu. Można je sformułować na podstawie wniosków z analizy wiersza lub słownika czy encyklopedii.

c) Faza podsumowująca

Nauczyciel w podsumowaniu podaje przykłady niezwykłych konceptów twórców europejskich:

Kochankowie – ramiona cyrkla. Koncept Johna Donne’a wymyślony na rozstanie z ukochaną; jak ramiona cyrkla, zakochani oddalają się od siebie, ale nigdy nie rozstają.

Miłość – odkrycie Ameryki przez Kolumba. John Donne, w nieco frywolnym wierszu, opisuje, że odkrywa ciało ukochanej, niczym Kolumb nieznaną wyspę i kontynenty.

Życie – golenie się. Jeśli twarz jest namydlona (tzn. człowiek nie ma grzechu), brzytwa nie sprawia bólu i śmierć, która trzyma ją w ręku, przychodzi niepostrzeżenie; grzesznika goli zaś „na sucho”, dręcząc go niewysłowionymi cierpieniami i lękiem przed potępieniem (Wacław Potocki).

Życie – wydanie książki; zmartwychwstanie – nowa, ocenzurowana przez Boga edycja (z nagrobka księgarza).

O ile czas pozwoli, proszę o wyjaśnienie konceptualnych tytułów:

Duchowa szlafmyca wyszywana pocieszającymi maksymami

Duchowe szelki, podtrzymujące ciało i duszę, czyli pobożne rady dla ciała i duszy

5. Bibliografia

1. Hernas Cz., *Barok*, PWN, Warszawa 2000.
2. Mrowcewicz K., *Przeszłość to dziś. Literatura, język, kultura*, Wydawnictwo STENTOR, Warszawa 2003.

6. Załączniki

Zadanie domowe

Przybliż sylwetkę Jana Andrzeja Morsztyna. Z czego wynikała tak ogromna sława poety?

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

brak